Lieta Nr. C31271416
SKC-562/2018
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Augstāka tiesa
L Ē M U M S
Rīgā 2018.gada 20.februārī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Mārīte Zāģere,
tiesnesis Intars Bisters,
tiesnese Inta Lauka

rakstveida procesā izskatīja /pers. B/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Valerija Andrejeva blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2017.gada 6.novembra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2017.gada 21.augusta spriedumu daļēji apmierināta /pers. C/ maza apmēra prasība pret /pers. B/ par parāda piedziņu: no /pers. B/ /pers. C/ labā piedzīts zemes nomas maksas parāds 524,30 EUR par laiku no 2013.gada 15.marta līdz 2015.gada 31.decembrim, zemes nodokļa maksājuma kompensācija 40,11 EUR, likumiskie nokavējuma procenti 92,41 EUR par laiku no 2013.gada 31.decembra līdz 2017.gada 7.augustam, kā arī tiesāšanās izdevumi 200,78 EUR, kopā 857,60 EUR, bet prasība daļā par nomas maksas parāda 36,35 EUR piedziņu par laiku no 2013.gada 1.janvāra līdz 2013.gada 14.martam noraidīta. No /pers. B/ valsts ienākumos piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,01 EUR.

Par šo spriedumu /pers. B/ iesniegusi apelācijas sūdzību, norādot, ka pārsūdz Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2017.gada 21.augusta spriedumu pilnā apjomā.

Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneša 2017.gada 14.septembra lēmumu /pers. B/ apelācijas sūdzība atstāta bez virzības, nosakot termiņu līdz 2017.gada 13.oktobrim apelācijas sūdzības precizēšanai atbilstoši Civilprocesa likuma 440.^{4} panta pirmās daļas prasībām.

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā 2017.gada 12.oktobrī saņemti /pers. B/ pārstāvja zvērināta advokāta Valerija Andrejeva apelācijas sūdzības par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2017.gada 21.augusta spriedumu precizējumi.

Lietas materiāli kopā ar apelācijas sūdzību un tās precizējumiem pieņemti un 2017.gada 12.oktobrī nosūtīti izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2017.gada 6.novembra lēmumu atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību civillietā /pers. C/ maza apmēra prasībā pret /pers. B/ par parāda piedziņu.

Lēmumā norādīts šāds pamatojums.

Civilprocesa likuma 34.panta ceturtā daļa noteic - par apelācijas sūdzību maksājama valsts nodeva atbilstoši likmei, kāda jāmaksā, iesniedzot prasības pieteikumu (pieteikumu sevišķās tiesāšanas kārtības lietā), bet mantiska rakstura strīdos - likmei, kuru aprēķina atbilstoši strīda summai pirmās instances tiesā.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu apmierinātās prasības summa konkrētajā gadījumā ir 656,82 EUR, tātad atbilstoši Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta „a" apakšpunktam un ceturtajai daļai par /pers. B/ iesniegto apelācijas sūdzību maksājama valsts nodeva 98,52 EUR (15 procenti no strīda summas 656,82 EUR).

No lietas materiāliem redzams, ka atbildētāja apelācijas sūdzībai ir pievienojusi maksājuma uzdevumu, kas apstiprina valsts nodevas 97,56 EUR samaksu (*sk. lietas 95.lp.*).

Turklāt, ja atbildētāja ir vēlējusies pārsūdzēt Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2017.gada 21.augusta spriedumu pilnā apjomā, kā tas norādīts apelācijas sūdzībā, lai gan pretēji Civilprocesa likuma 416. un 440.^{4}panta noteikumiem nedz apelācijas sūdzībā, nedz arī tās precizējumos nav norādīts, kā izpaužas pārsūdzētā sprieduma nepareizība prasības noraidītajā daļā, iepriekš minētajai strīda summai pieskaitāma arī prasības noraidītā daļa – 36,35 EUR. Respektīvi, tad par iesniegto apelācijas sūdzību maksājama valsts nodeva 103,98 EUR (15 procenti no 693,17 EUR).

Šādos apstākļos ir pamats secināt, ka, iesniedzot apelācijas sūdzību, atbildētāja /pers. B/ nav samaksājusi valsts nodevu likumā noteiktajā apmērā.

Līdz ar to, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 440.^{8} panta pirmo daļu, otrās daļas 1.punktu un trešo daļu, lietā atsakāms ierosināt apelācijas tiesvedību, un lieta nosūtāma pirmās instances tiesai apelācijas sūdzības atdošanai iesniedzējai.

[3] Par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2017.gada 6.novembra lēmumu /pers. B/ pārstāvis zvērināts advokāts Valerijs Andrejevs iesniedzis blakus sūdzību, kurā lūdzis minēto lēmumu atcelt un jautājumu nodot jaunai izskatīšanai.

Blakus sūdzībā norādīti šādi motīvi.

[3.1] Kļūdains ir tiesneša konstatējums, ka apelācijas sūdzība Rīgas apgabaltiesai nosūtīta, pārkāpjot Civilprocesa likumā noteikto apelācijas sūdzības iesniegšanas kārtību.

Neatbilstoša lietā esošajiem pierādījumiem ir tiesneša norāde lēmumā, ka nav samaksāta valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu. Apstrīdētais lēmums pieņemts formāli, neizvērtējot visus lietā esošos pierādījumus. Konkrētajā gadījumā valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu ir samaksāta, taču kļūdainu aprēķinu dēļ nedaudz mazākā apmērā nekā tas noteikts Civilprocesa likuma 34.panta ceturtajā daļā. Proti, samaksāts ir 97,56 EUR, bet bija jāmaksā 103,98 EUR (starpība ir 6,42 EUR). Šādos apstākļos tiesnesim nebija pietiekams pamats izdarīt secinājumu, ka valsts nodeva nav samaksāta.

[3.2] /pers. B/, iesniedzot apelācijas sūdzības precizējumus, ir novērsusi Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas tiesneša 2017.gada 14.septembra lēmumā norādītos trūkumus. Viņai bija pamats tiesiski paļauties, ka visi trūkumi ir novērsti. Minētajā lēmumā nav norādīts, ka valsts nodeva ir samaksāta

nepilnā apmērā.

Konkrētajā gadījumā, kad valsts nodeva ir samaksāta nepilnā apmērā, bet uz to kā trūkumu nav norādījusi pirmās instances tiesa, apgabaltiesas tiesnesim vajadzēja nosūtīt lietu pirmās instances tiesai likumā noteikto darbību izpildei nevis atteikt ierosināt apelācijas tiesvedību. Ja pirmās instances tiesas tiesnesis būtu norādījis uz minēto trūkumu (valsts nodevas daļas 6,42 EUR samaksas nepieciešamību) 2017.gada 14.septembra lēmumā, ar kuru apelācijas sūdzība tika atstāta bez virzības un noteikts termiņš trūkumu novēršanai, /pers. B/ šo trūkumu būtu nekavējoties novērsusi.

[3.3] Konkrētajā gadījumā ir aizskartas Satversmes 92.pantā un Civilprocesa likuma 1.pantā garantētās personas tiesības uz tiesas aizsardzību.

Motīvu daļa

[4] Iepazinusies ar lietas materiāliem un apsvērusi blakus sūdzībā norādītos argumentus, Augstākā tiesa tālāk minēto apsvērumu dēļ uzskata, ka apelācijas instances tiesas lēmums atceļams.

[4.1] Vispārīgi pareizs ir pārsūdzētajā lēmumā ietvertais motīvs, ka valsts nodevas par apelācijas sūdzību samaksa tādā apmērā, kāds nesasniedz likumā noteikto, dod pamatu Civilprocesa likuma 440.[8]panta otrās daļas 1.punkta piemērošanai (*sal., piem., Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes 2016.gada 7.novembra lēmumu lietā Nr.SKC-2695/2016 (C05032513) 3.2.punktu jautājumā par drošības naudas nepilnā apmērā samaksas tiesiskajām sekām*).

Tomēr konkrētajā lietā, Augstākās tiesas ieskatā, pastāv apstākļi, kuri apelācijas instances tiesas tiesneša pieeju jautājuma izlemšanai ļauj traktēt kā pārlieku formālu. Proti, no lietas materiāliem redzams, ka, pirmkārt, iesniedzot apelācijas sūdzību, tika samaksāta valsts nodeva 97,56 EUR, t.i., tieši tādā apmērā, kādā šī naudas summa ar pirmās instances tiesas spriedumu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu, no atbildētājas piedzīta prasītājas labā. Otrkārt, pirmās instances tiesas tiesnesis, kura uzdevums ir pārliecināties, vai apelācijas sūdzība atbilst likuma noteikumu prasībām, atzinis, ka nepastāv Civilprocesa likuma 440.[6] pantā norādītais iemesls atteikumam pieņemt apelācijas sūdzību.

Šādā situācijā atbildētājai /pers. B/ bija tiesisks pamats paļauties uz to, ka par apelācijas sūdzību maksājamās valsts nodevas apmērs pirmās instances tiesas spriedumā aprēķināts, ievērojot likuma noteikumus, un tālab nākotnē neradīsies formāli procesuālas dabas šķēršļi, kuru dēļ pārsūdzības tiesības īstenošana varētu tikt apdraudēta vai vispār liegta.

Augstākā tiesa izskatāmās lietas apstākļu kontekstā atzīst, ka /pers. B/ paļāvība ir aizsargājama, jo pārsūdzētajā lēmumā identificētā kļūda, kuru spriedumā noteicot valsts nodevas apmēru par 0,96 EUR mazāku nekā paredzēts Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta „a" apakšpunktā, pieļāvusi pirmās instances tiesa, nevar izraisīt atbildētājai nelabvēlīgas sekas. Citiem vārdiem, ja pirmās instances tiesa, taisot spriedumu un vēlāk arī lemjot par apelācijas sūdzības atbilstību Civilprocesa likuma 416., 417., 440.[2] un 440.[4]panta prasībām, kļūdījusies tādu procesuālo tiesību normu piemērošanā, kas regulē tiesas izdevumu, tostarp valsts nodevas apmēra noteikšanu, tad šāda kļūda nevar negatīvi iespaidot personas, kura ir rīkojusies saskaņā ar tiesas konsekventiem un nepārprotamiem norādījumiem, likumīgās tiesības.

Minēto kļūdu pretēji Rīgas apgabaltiesas tiesneša pieņēmumam konkrētajā gadījumā nav pamata kvalificēt kā nenovēršamu šķērsli apelācijas tiesvedības ierosināšanai. Šajā sakarā jāatzīmē, ka, pirmkārt, likums nepiešķir apgabaltiesas tiesnesim kompetenci jautājuma par apelācijas tiesvedības ierosināšanu lemšanas stadijā vērtēt, vai pārsūdzētajā spriedumā pareizi piemērotas tiesību normas, otrkārt, norādīto pirmās instances tiesā pieļauto kļūdu iespējams labot (novērst), ar apelācijas instances tiesas spriedumu piedzenot iepriekš nesamaksātās nodevas daļu no prāvu zaudējušās puses valsts ienākumos (Civilprocesa likuma 42.panta jēga un mērķis).

[4.2] Tā kā pirmās instances tiesas spriedumu atbildētāja pārsūdzējusi pilnā apjomā (kas izriet no apelācijas sūdzības ievaddaļā apgalvotā), lai gan /pers. C/ celtā prasība tika apmierināta daļēji, Rīgas apgabaltiesas tiesnesis secinājis, ka valsts nodeva bija jāmaksā arī prasības noraidītajā daļā, kam Augstākā tiesa nepiekrīt, jo šāda nostāja nebalstās uz racionāliem un saprātīgiem apsvērumiem, kuriem gadījumā, kad kādā prasījumu daļā personai taisīts labvēlīgs spriedums dodama priekšroka salīdzinājumā ar apelācijas sūdzībā deklaratīvā formā (bez attiecīga pamatojuma) izteiktu paziņojumu.

Tātad par atbildētājas vēlmi pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu pilnā apjomā būtu pamats runāt vienīgi tad, ja viņa būtu argumentēti kritizējusi šo spriedumu arī prasības noraidītajā daļā, taču šādi motīvi apelācijas sūdzībā nav atrodami.

[5] Apkopojot iepriekš izklāstīto, Augstākā tiesa nonāk pie secinājuma, ka pārsūdzēto lēmumu, ar kuru atbildētājai tika liegtas tiesības uz civillietas izskatīšanu apelācijas instancē, kas ietilpst Satversmes 92.panta pirmajā teikumā noteikto tiesību uz taisnīgu tiesu tvērumā, nevar atzīt par likumīgu, tāpēc blakus sūdzība apmierināma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448.panta pirmās daļas 2.punktu, Augstākā tiesa

nolēma

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2017.gada 6.novembra lēmumu atcelt un lietu nodot tai pašai apelācijas instances tiesai jautājuma par apelācijas tiesvedības ierosināšanu jaunai izlemšanai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese M.Zāģere
Tiesnesis I.Bisters
Tiesnese I.Lauka